

Kroniek

H.J.C.C.J. Wilschut

Aandacht voor de dominee

De dominee heeft niet over aandacht te klagen. Tenminste, wanneer ik kijk in mijn knipselarchief van de afgelopen tijd. En aangezien uw kroniekschrijver een dominee is, trekt dit soort berichten al gauw zijn aandacht. Graag laat ik u meelesen. Want de taakinvulling en opleiding van de dominee zijn niet alleen van belang voor de mannen van het ‘vak’. Het gaat om het belang van de gemeente!

Specialiseren

De dominee moet zich gaan specialiseren. Dat was op 7 oktober 2003 de boodschap van prof. dr. G. Heitink op de najaarsconferentie van de synodaal-gereformeerde predikantenvereniging (zie ND en RD van 8 oktober 2003). Met predikanten die van alles een beetje op de hoogte zijn, redden de kerken het volgens de hoogleraar in deze tijd niet. Onze tijd vraagt professionaliteit. Er is behoefte aan diverse vormen van educatie. Laat de vertolking van het Evangelie de verbindende schakel zijn, de genoemde veelvormigheid vraagt specialisatie. Je moet wel een heel veelzijdig predikant zijn, wil je aan alle verwachtingen kunnen beantwoorden. In concreto betekent specialisatie: het afstoten van bepaalde taken, om je op één taak in het bijzonder te richten. Al moet volgens Heitink de dominee wel steeds een eigen wijk houden om niet van de mensen te vervreemden. Het gaat dus om een *gematigde* specialisatie, waarbij predikanten lokaal of regionaal in een team gaan werken. Al gaf Heitink aan dat deze praktijk op dit moment nauwelijks van de grond komt.

Op zichzelf genomen is het verhaal van Heitink best creatief. Al heeft hij niet het alleenvertoningsrecht op dit specialisatiepleidooi. Toch heb ik nog wel een paar vragen. In de eerste plaats mis ik een *bijbelse* omschrijving van het werk van de predikant. Jawel, ik besef dat je niet linea recta vanuit de Schrift bij onze hedendaagse dominee terechtkomt. Bij de figuur van de dominee spelen ook de (kerk)geschiedenis en de culturele bepaaldheid een rol. Maar vanuit de Schrift zijn er toch duidelijk drie kernen in het ambtelijk werk te onderscheiden: leren - regeren - dienen. Wat mag je naar de Schrift verwachten van degene, die het leerambt bekleedt?

Een volgende voorvraag lijkt mij de vraag naar de verhouding ambt(sdrager) - plaatselijke gemeente. Bij werken in teamverband komt de bovenplaatselijke ambtsdrager in zicht. Ik vraag mij af, of dat een bijbels-legitieme ontwikkeling is.

Met deze vragen wil ik niet bij voorbaat de discussie over de invulling van het ambt van predikant frustreren. De eerlijkheid gebiedt te zeggen, dat je als dominee niet in elk onderdeel van het huidige takenpakket even goed bent. Je hebt je sterke kanten. Maar ook je zwakke. Hoe vind je daar een goede oplossing voor?

Een heel ander geluid dan Heitink laat prof. dr. W.H. Velema horen (RD van 5 juli 2003). Aan de taak van de predikant onderscheidt hij drie aspecten. Je bent dienaar van het Woord, pastor en catecheet. Ook Velema kent het pleidooi voor specialisatie en differentiatie. Helaas, in de praktijk blijkt het geen echte oplossing te zijn. Het leidt ertoe dat menig predikant zich manager gaat voelen en ‘klusjesman’ dreigt te worden. Daarom pleit Velema voor *integratie*

van de drie taakgebieden van de predikant. Wat in de predikkunde geleerd en gepraktiseerd wordt, moet in het pastoraat toegepast en in de catechese beoefend worden. Ben ik nou al zo'n dominee van de oude stempel, dat dit verhaal mij erg aanspreekt? Al had ik wel graag van Velema meer concreet gehoord, hoe je dit ideaal in de praktijk moet realiseren. Maar misschien is dat voor een artikel in de krant wel te veel gevraagd.

Het is me wat met de dominee. C. Graafland heeft de aardige opmerking gemaakt dat de gemeente geen behoefte heeft aan predikanten, maar aan *goede* predikanten (RD van 23 augustus 2003). Dan wordt het wel de vraag wat een predikant tot een goede predikant maakt. Je kunt er eindeloos over discussiëren. Zoveel hoofden, zoveel zinnen (en verwachtingspatronen!). Gelukkig is er één criterium, dat boven alle discussie staat. Evangeliedienaren moeten de bijbelse waarheid verkondigen. Als je dat aan de broeders en zusters voorhoudt, ben je een goed dienaar van Christus Jezus (1 Tim. 4:6). Dan kun je nog veel nadenken en praten over de manier waarop dit gebeuren moet. Maar deze norm gaat ook de methode en de praktijk bepalen. Als het Evangelie maar trouw verkondigd wordt in de christelijke gemeente, aan jong en oud!

Opleiding

‘Ook een dominee hoeft niet alles te lezen wat hij gelooft.’ Onder die prikkelende titel schreef prof. dr. Kor Mollema (altijd goed voor een leesbaar verhaal!) een artikel in het ND van 13 oktober 2003. Hoe wetenschappelijk geschoold moet een predikant zijn? Misschien vraagt de uitdaging van kerk-zijn in de 21^e eeuw wel om andere prioriteiten, andere gaven en vaardigheden. En dus om een meer veelzijdige ‘beroepsopleiding’. Mollema vraagt zich hardop af, of de huidige academische theologische toerusting het meest dienstbaar is aan zaken als pastoraat en evangelisatie. Waar blijft de training in sociale, didactische en communicatieve vaardigheden?

Een tegenreactie bleef niet uit. ‘Laat de dominee toch gewoon goed blijven lezen’, verzuchtte prof. dr. Eep Talstra in het ND van 15 oktober 2003. Wie goed heeft leren luisteren naar teksten, heeft ook goed naar mensen leren luisteren. Zo is althans Talstra's ervaring. In dat kader pleit hij voor een goede plaats van de bijbelwetenschappen in de theologie, voor een onbevangen leren lezen van de Bijbel. Volgens Talstra vervreemdt dat niet van het belijden van de kerk. ‘Integendeel, zij (de onbevangen bijbelwetenschap, HW) kan ons juist helpen in te zien welke communicatie daarin en daarachter een rol speelt. Maar dan moeten theologiestudenten wel de kans krijgen professioneel en vrijmoedig met de Bijbel te leren omgaan. Als opleidingen dat niet aandurven, zal het aanleren van “vaardigheden” echt niet helpen. De oproep tot veelzijdigheid is dan zelfbedrog.’ Veel winst van een veelzijdige beroepsopleiding heeft Talstra niet gezien. Eerder het tegendeel van goedwillende amateurs met een te hoog gegrepen agenda voor een betere wereld of een groeiende kerk.

Een dag later verscheen in het ND een reactie van Jan Klok en Marco Derks, beiden student aan onze TU. Volgens hen is het theologisch onderwijs in Kampen niet zo abstract en inhoudelijk beperkt als Mollema schijnt te denken. Bovendien is er wat betreft de sociale en communicatieve vaardigheden al heel wat in Kampen verbeterd. Nee, de dominee hoeft niet alles te lezen wat hij gelooft. Maar laat hij wel theoloog blijven!

Bovenstaand debat heeft iets van een herhaling van zetten. Echt nieuwe inzichten worden niet aangeleverd. Al zou ik met prof. Talstra nog wel eens willen doorpraten over wat hij bedoelt met ‘onbevangen bijbelwetenschap’. Ik beperk mij echter tot het volgende. Het is niet voor

niets dat de kerken kozen voor een wetenschappelijke opleiding tot de dienst van het Woord. Niet om de wetenschap als zodanig. Wel om grondig te trainen voor het leerambt. De bediening van het Woord vraagt om kennis van de grondtalen. Maar ook om inzicht in wat er wetenschappelijk allemaal over de Schrift beweerd wordt. Hoe kun je anders voldoende zelfstandig-kritisch nadenken en je commentaren hanteren? Hetzelfde geldt ten aanzien van de bijbelse leer, de leer van de kerk. Dat vraagt geoefend denken, met inzicht in achtergronden en motieven. Zo kan ik nog wel even doorgaan. Je moet inderdaad wel over buitengewone - singuliere - gaven beschikken, wil je het ontbreken van een dergelijke opleiding kunnen compenseren. En uiteraard, een opleiding tot de dienst van het Woord zal ook aandacht geven aan de praktijk van het ambt. Maar laat het alstublieft niet ten koste gaan van de theologische vorming. Dat leidt onherroepelijk tot verminderde diepgang over heel de linie, de prediking voorop. Uiteindelijk betalen de kerken daarvoor een te hoge prijs!

Afgesloten op 24 oktober 2003.